

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Психології» (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Максим ЖИДКО

(ініціали та прізвище)

« 28 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна практика

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: С4 «Психологія»

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, дистанційна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025р.

Розробник: Долгополова О.В., доц. каф. 704, к.психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри психології
(№ 704)

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулий
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти: Маргарита СТАРОДУБЦЕВА

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Загальна інформація про викладача

Долгополова О.В.

Посада: доцент кафедри 704.

Науковий ступінь: к. психол. н.

Перелік дисциплін, які викладає:

- Вікова психологія;
- Психологія спорту;
- Сімейне та подружнє психологічне консультування.

Напрями наукових досліджень: дослідження психофізіологічного стану людини; розробка методів корекції психологічного стану людини, розробка психологічних тренінгів, методик психологічного консультування.

1. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання – денна.

Семестр в якому викладається дисципліна – 2;

Дисципліна обов'язкова

Обсяг дисципліни:

Загальна кількість годин за навчальним планом – 90, кредитів ЄКТС – 3, самостійна робота - 90 годин.

Види занять – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

Мова викладання – українська.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення. Метою викладання навчальної дисципліни «Навчальна практика» є формування компетенцій, що забезпечують засвоєння теоретичних основ закономірностей онтогенезу психічних процесів і властивостей особистості в їхньому взаємозв'язку з особистістю людини в умовах навчання і виховання на кожній стадії його психічного розвитку, вивчення індивідуальних відмінностей між людьми на кожній стадії психічного розвитку. Надання знань щодо властивостей бакалаврів визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій.

Завдання:

Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

2. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати інформацію з різних джерел.

3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) стосовно розвитку людини.

4. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій психологічного дослідження та технологій.

6. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації щодо системи професійного відбору кандидатів.

7. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

8. Здатність до розуміння природи поведінки особистості, її діяльності та вчинків.

9. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, а саме інформацію про різні авторські концепції розвитку людини.

10. Здатність до критичного аналізу різних теорій розвитку.

Компетентності, які набуваються:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
- Здатність дотримуватися норм професійної етики;
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Очікувані результати навчання:

А. Знання.

1. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи щодо їх розв'язання.

2. Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, а саме при використанні психодіагностичного інструментарію, формулюванні висновків та рекомендацій.

Б. Уміння:

1. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті вивчення дисципліни.

2. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника професійних завдань.

3. Демонструвати навички командної роботи у процесі вирішення фахових завдань.

В. Комунікація:

1. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

Г. Автономія та відповідальність:

1. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Пререквізити: – Загальна психологія.

Кореквізити: Загальна психологія, Соціальна психологія, Психологія особистості.

Постреквізити: – Педагогічна психологія, Психодіагностика.

3. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1.

Тема 1 . Вступ до психологічної практики. Методи в психології.

Вступ. Предмет, методи та завдання курсу. Методи дослідження в психології..
Етапи психологічного дослідження. Правила виконання та оформлення дослідницької роботи. Етичні принципи та правила роботи психолога.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.*

Тема 2. Дослідження міжособистісних стосунків в групі.

Дослідження міжособистісних стосунків в колективі.

Соціально-психологічна самоатестація групи як колективу (СПСК).

Діагностика соціально-психологічного клімату в групі.

Методика діагностики міжособистісних та міжгрупових стосунків (соціометрія) Дж.Морено.

Аналіз структури робочих стосунків в організації.

Методика виявлення стилю керівництва трудовим колективом (В.П. Захаров. О.Л. Журавлева).

Відпрацювання методики «Незакінчені речення» Сакса і Леві.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.*

Тема 3 . Психолого-педагогічна робота та діагностика.

Формування стратегія проблематизації та рефлексії. Вміння слухати та чути. Методики „Розмова без слів”, „Оборотний зв'язок”, „Відображення почуттів”, „Сліпе слухання”.

Відпрацювання „трюхтактно́ї схеми слухання”. Емпатичне слухання.

Відпрацювання вміння вірно та чітко подавати інформацію. Будівання контакта з аудиторією – різні тренінги.

Використовування вправ „Предметні позиції”, „Публічний виступ” та робота у двійках-трійках на будівання контакта.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.*

Тема 4. Активні методи в психології: консультування, психотренінг, аутогенне тренування, психотерапія, корекція.

Формування професійних обов'язків практичного психолога.

Різниця між консультуванням та корекцією, між психотренінгом та психотерапією.

Робота по консультуванню та корекції в двійках-трійках.

Відпрацювання правил проведення психотренінгу в групі.

Вправи „Відображення почуттів”, „Люстерко”, методика „Пара-фраз”.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.*

Змістовний модуль 2.

Тема 5. Тренінг соціальної впевненості. Взаємна презентація. Досягнення спонтанності в поведінці.

Створення атмосфери довіри шляхом більш глибокого знайомства. Розвиток і набуття базових емпатичних навичок і навичок активного вислуховування.

Дослідження особливостей самосприйняття та порівняння його зі сприйняттям в групі, створення атмосфери довіри в групі. «Карусель компліментів». Обмін думками, почуттями. Рольова гра «Я можу!».

Обговорення гри. Вільного прояву відчуттів, підтримка атмосфери довіри в групі. Карусель «Привітання без слів». Гра «Хто Я?». Вправа «Я тебе відчуваю», групове обговорення, обмін думками, почуттями.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.*

Тема 6. Тренінг соціальної впевненості. Усвідомлення власних емоцій і почуттів у спілкуванні з оточуючими. Опрацювання методів подолання тривоги. Вправа «Настрій». Вправа «Чого я уникаю». Вправа «Оплески за колом». Вправа «Наше коло». Вправа «Я і Ти». Вправа «Скульптура дружби». Загальногрупове обговорення. Вправа «Мій настрій» - опрацювання найбільш тривожних соціальних ситуацій. Вправа «Я пишаюся». Рольова програвання найбільш тривожно ситуацій. Обговорення у групі. Вправа «Лист собі з

майбутнього». Вправа «Мозковий штурм» - навести приклади тривожних соціальних ситуацій, з якими вони стикалися, а так само, ознаки, за якими можна припустити виникнення цих ситуацій.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.*

Тема 7. Тренінг соціальної впевненості. Дослідження стосунків з батьками. Виявлення стереотипів у сприйнятті образу справжньої жінки/справжнього чоловіка. Вправа «Сімейні історії». Вправа «Декларація прав». Вправа «Візьми серветки». Вправа «Парад стереотипів». Розглядаються наступні питання:

- Як стереотипи співвідносяться з реальністю?
- Чи завжди стереотипи є поганими або існує позитивна сторона?
- Чи потрібно зі стереотипами боротися і як відрізнити їх від об'єктивної реальності?
- Навести приклади, коли виявилися «жертвою стереотипів»?

Теми для обговорення: ідеальна жінка в моєму уявленні; ідеальний чоловік в моєму уявленні; що мені не подобається в чоловіках / жінках; мені важко бути чоловіком / жінкою.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.*

Тема 8. Тренінг соціальної впевненості. Опрацювання методів ефективної комунікації. Підведення підсумків тренінгу, формування позитивних настанов. Вправа «Розтули кулак».

Вправа «Побоювання». Вправа «Я – Сонце». Обговорення, які почуття викликав розподіл ролей, чи легко було знаходити місце в сім'ї, чи хотілося посміхатися? Зворотній зв'язок. Обговорення підсумків тренінгу.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.*

4. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

5. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

6. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (письмова відповідь на 2 питання за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

7. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...30	-	0 ... 30
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...30	-	0... 30
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку/заліку. Під час складання семестрового заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з трьох запитань

1. Предмет і завдання курсу.
2. Психологічне поняття віку і проблема періодизації психічного розвитку.

3. Відомо, що у психології користуються загальнонауковими методами і конкретно науковими методами. Назвіть методи кожної групи і як вони використовуються при дослідженні проблем з вікової психології.

Максимальна кількість балів за перше та друге запитання – 30 балів, за третє – 40.

7.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- знати структуру й особливості психологічного знання;
- знати види та напрямки сучасної психології;
- знати принципи побудови навчання в психології.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- розкривати зміст основних понять і категорій психології;

- застосовувати знання про особливості професійної діяльності психолога на практиці.

7.3 Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру.

Добре (75-89). При виконанні модульних контрольних робіт без помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Досконало знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які студент самостійно виправляє після додаткового уточнення з боку викладача). Вміти без суттєвої допомоги викладача розв'язувати задачі прикладного характеру.

Відмінно (90-100). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 90 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Відповіді теоретично обґрунтовані, логічні, з дотриманням культури мови.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

8. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

9. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, що видані викладачами кафедри

1. Кочарян О.С., Долгополова О.В., Жидко М.Є. Психологія розвитку - навч. посібн. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-

т", 2014. - 72 с.

2. Кочарян О.С., Жидко М.Є., Абдурахманова І.В., Харченко С.Г. Методики психодіагностики у сімейному консультуванні - навч. посіб. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2010. 132 с.

3. Жидко М.Є., Фаворова К.М., Долгополова О.В., Кузьміна С.В. Методики і техніки подружнього й сімейного консультування – навч. посіб. – Х. «ХАІ», 2018. 124 с.

4. Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
<https://mentor.khai.edu/enrol/index.php?id=1770>

10. Рекомендована література

Базова

1. Дубравська Д.М. Основи психології: Навч. посібник. - Львів: Світ, 2001. - 280 с.

2. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2001. - 112 с.

3. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. - К.: Либідь, 2005. - С. 464.

4. Загальна психологія: Підручник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. - К.: Каравела, 2009. - 464 с.

5. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. І: Соціальна психологія особистості і спілкування. - К.: Либідь, 2004. - 576 с.

Додаткова література

1. Цигульська Т.Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим. Курс лекцій: Навчальний посібник. - К.: "Наукова думка", 2000. - 192 с.

2. Корольчук М.С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.С. Корольчук, В.І. Осьодло ; [за заг. ред. М.С. Корольчука]. – К. : Ельга : Ніка-Центр, 2004. – 399 с